

Enhed
Valgheden

Notat om udpegning af stedfortræder ved udtømning af stedfortræderlisten inden for storkredsen

Sagsbehandler
Christine Boeskov

Koordineret med

1. Problem

Folketingets Lovsekretariat har telefonisk den 5. januar 2022 rejst spørgsmål om, hvem der er rette stedfortræder i en situation, hvor der ikke er flere (villige) stedfortrædere for et parti i den storkreds, hvor det fraværende medlem er valgt.

Sagsnr.
2022-104

Det konkrete spørgsmål drejer sig om et medlem af Socialdemokratiet fra Sjællands Storkreds, der midlertidigt udtræder. Der er imidlertid ikke flere (villige) stedfortrædere for partiet i Sjællands Storkreds. Spørgsmålet er, om stedfortræderen skal findes i Fyns eller Sydjyllands Storkreds.

Doknr.
479758

Dato
18-01-2022

Ud fra stedfortræderlisten¹, der er udarbejdet af Danmarks Statistik og oversendt til Folketinget den 18. juni 2019², får man indtryk af, at der – ved manglende stedfortrædere for Socialdemokratiet i Sjællands Storkreds – skal findes en stedfortræder i Fyns Storkreds, som er den næste kreds, der optræder på listen. Ifølge tabellen over kvotienter til bestemmelse af stedfortræderrækkefølgen har Sydjyllands Storkreds imidlertid en højere urepræsenteret kvotient end Fyns Storkreds, hvilket peger på Sydjyllands Storkreds som bedst berettiget.

Folketingets Lovsekretariat har oplyst, at hvis det sidste er tilfældet, kan der være sket udpegning af den forkerte stedfortræder.

Det er aftalt, at Folketingets Lovsekretariat sender en nærmere beskrivelse af situationen og de konkrete stedfortræderindkaldelser for Socialdemokratiet i landsdelen Sjælland-Syddanmark til brug for ministeriets nærmere vurdering af, hvem der er rette stedfortræder.

Folketingets Lovsekretariat har sendt et brev herom den 6. januar 2022 og har efterfølgende besvaret supplerende spørgsmål fra ministeriet og sendt supplerende materiale til belysning af spørgsmålet.

De spørgsmål, der skal tages stilling til, er dels, fra hvilken anden storkreds en stedfortræder skal udpeges, når der ikke er flere stedfortrædere for den pågældende storkreds, dels hvilken stedfortræder der skal udpeges, herunder i tilfælde af, at den første stedfortræder for den anden storkreds ikke kan eller vil indtræde som stedfortræder.

¹ <https://www.ft.dk/samling/20182/almudel/UPV/bilag/35/2059941.pdf>

² <https://www.ft.dk/samling/20182/almudel/UPV/bilag/35/index.htm>

2. Grundlovens bestemmelser om stedfortrædere

Grundlovens § 31 lyder således:

”§ 31. Stk. 1. Folketingets medlemmer vælges ved almindelige, direkte og hemmelige valg.

Stk. 2. De nærmere regler for valgrettens udøvelse gives ved valgloven, der til sikring af en ligelig repræsentation af de forskellige anskuelser blandt vælgerne fastsætter valg-måden, herunder hvorvidt forholdstalsvalgmåden skal føres igennem i eller uden forbindelse med valg i enkeltmandskredse.

Stk. 3. Ved den stedlige mandatfordeling skal der tages hensyn til indbyggertal, vælgertal og befolkningstæthed.

Stk. 4. Ved valgloven gives nærmere regler vedrørende valg af stedfortrædere og disses indtræden i folketinget samt angående fremgangsmåden i tilfælde, hvor omvalg måtte blive nødvendigt.

Stk. 5. [...]”

Spørgsmålet om, hvem der er rette stedfortrædere i en given situation, kan ikke afgøres ud fra grundlovens regler, idet nærmere regler herom ifølge grundlovens § 31, stk. 4, gives i valgloven, jf. nedenfor.

3. Relevante bestemmelser i folketingsvalgloven

”Fordeling af partiernes tillægsmandater på storkredse

§ 79. Inden for den eller de landsdele, hvor et parti har fået tillægsmandater ifølge § 78, divideres partiets stemmetal i de enkelte storkredse med tallene 1-4-7-10 osv. I hver storkreds udelades derefter så mange af de største kvotienter, som svarer til det antal kredsmandater, som partiet har fået i storkredsen.

Stk. 2. Den storkreds, der herefter har den største kvotient, får det første tillægsmandat. Det næste tillægsmandat tilfalder den storkreds, der har den næststørste kvotient, og så fremdeles, indtil det antal tillægsmandater, som partiet har fået i landsdelen, er fordelt.

Stk. 3. Er ved fordelingen af tillægsmandaterne på landsdele eller på storkredse to eller flere kvotienter lige store, foretages lodtrækning.

[...]

Valgbreve og stedfortræderliste

§ 83. ---

§ 84. Indenrigs- og boligministeren udarbejder en stedfortræderliste. På listen opføres de kandidater, der ikke er valgt, men som er berettiget til at indtræde i Folketinget som stedfortrædere, jf. § 92.

Stk. 2. For et parti, der ikke har fået tillægsmandater, foretages til brug for stedfortræderlisten tilsvarende beregninger som nævnt i § 79.

§ 85. Stedfortræderlisten udarbejdes særskilt for hver landsdel og for hvert parti inden for landsdelen. Inden for hver landsdel opføres for hvert parti de enkelte storkredse i rækkefølge efter størrelsen af de kvotienter, der er beregnet efter § 79 og § 84, stk. 2, og som ikke har givet tillægsmandat. Den storkreds, der har den største af de nævnte kvotienter, opføres først. Derefter opføres den storkreds, der har den næststørste kvotient, og så fremdeles.

Stk. 2. For hver storkreds opføres kandidaterne på stedfortræderlisten i den rækkefølge, hvori de som stedfortrædere er berettiget til at indtræde i Folketinget.

Den kandidat, der har fået det største antal stemmer uden at blive valgt, opføres først. Derefter opføres den kandidat, der har fået det næststørste antal stemmer, og så fremdeles, jf. dog stk. 3.

Stk. 3. Har partiliste været anmeldt, bestemmes rækkefølgen på stedfortræderlisten af den rækkefølge, hvori de kandidater, der ikke er valgt, er opført på partilisten.

§ 86. Indenrigs- og boligministeren sender til Folketinget ved dets sammentræden:

1)-3) [...]

4) Stedfortræderlisten, jf. §§ 84 og 85.

[...]

§ 92. En stedfortræder indtræder i Folketinget, når et folketingsmedlem ophører med at være medlem, og i øvrigt efter de regler herom, der er fastsat i Folketingets forretningsorden.

Stk. 2. Hvis et parti ikke har stedfortrædere til at besætte et ledigt mandat i en storkreds, overføres mandatet til den storkreds inden for landsdelen, som er nærmest berettiget til mandatet, jf. § 85, stk. 1.

Stk. 3. Er der ikke i landsdelen nogen stedfortræder for partiet, overføres mandatet til den storkreds inden for de to andre landsdele under ét, hvor partiet i henhold til beregningerne i §§ 79 og 84, stk. 2, har den største kvotient, der ikke har givet tillægsmandat. Mandatet overføres til den landsdel, hvor denne storkreds ligger.

Stk. 4. Hvis der ikke efter reglerne i stk. 1-3 er nogen stedfortræder, afgør Folketinget, om der skal afholdes udfyldningsvalg, jf. § 93.”

4. Tilblivelsen af folketingsvalglovens § 85

Bestemmelsen i folketingsvalglovens § 85 kan spores (i hvert fald) tilbage til 1915. Her blev den daværende § 46 vedtaget som en del af lov nr. 142 af 10. maj 1915 om valg til Rigsdagen med følgende ordlyd:

”§ 46.

Sammen med den i § 21 omhandlede Udskrift [valgbogen] fremsender Indenrigsministeren til Folketinget de i §§ 42-44 omhandlede Beregninger [om tillægsmandaternes fordeling] og det Materiale, der ligger til Grund for disse, samt en Fortegnelse over de Kandidater, hvem Tillægsmandaterne er tilfaldet, og en Liste over de Kandidater, hvert Parti i øvrigt har i de forskellige Amter, med Angivelse af det Antal Stemmer, de har opnaaet i Amtet og i de enkelte Kredse indenfor dette.”

I folketingsvalgloven af 1953³ var bestemmelsen, der svarer til den nugældende § 85, sålydende:

”§ 50.

Stk. 1. Indenrigs- og boligministeren lader udarbejde en liste over de ikke-valgte kandidater, der i påkommende tilfælde er berettiget til som stedfortrædere at indtræde i folkettinget. Hvor partiliste har været anmeldt [...]. Har partiliste ikke været anmeldt, opføres kandidaterne som stedfortrædere i rækkefølge efter stemmetallenes størrelse.

Stk. 2. Listen udarbejdes særskilt for hvert område og for hvert parti i dette. Indenfor områderne opføres de enkelte amtskredse (storkredse) i den rækkefølge, der i henhold til

³ Lov nr. 171 af 31. marts 1953 om valg til folkettinget.

bestemmelserne i § 44, nr. 4 [om fordeling af tillægsmandater], angiver deres berettigelse til at få tillægsmandat tildelt, hvis der var tilfaldet partiet tillægsmandat eller flere sådanne, end partiet opnåede ved valget.”

I forslaget til lov om valg til rigsdagen⁴ er om bestemmelsen alene anført, at den med enkelte redaktionelle ændringer svarer til den (da)gældende valglovs § 50.

I folketingsvalgloven af 1987⁵ var bestemmelsen sålydende:

§ 85. Stedfortræderlisten udarbejdes særskilt for hver landsdel og for hvert parti inden for landsdelen. Inden for hver landsdel opføres for hvert parti de enkelte stor- eller amtskredse i rækkefølge efter størrelsen af de kvotienter, der er beregnet efter § 79 og § 84, stk. 2, og som ikke har givet tillægsmandat. Den stor- eller amtskreds, der har den største af de nævnte kvotienter, opføres først. Derefter opføres den stor- eller amtskreds, der har den næststørste kvotient, og så fremdeles.

Stk. 2. For hver stor- eller amtskreds opføres kandidaterne på stedfortræderlisten i den rækkefølge, hvori de som stedfortrædere er berettiget til at indtræde i Folketinget. Den kandidat, der har fået det største antal stemmer uden at blive valgt, opføres først. Derefter opføres den kandidat, der har fået det næststørste antal stemmer, og så fremdeles, jf. dog stk. 3.

Stk. 3. Har partiliste været, anmeldt, bestemmes rækkefølgen på stedfortræderlisten af den rækkefølge, hvori de kandidater, der ikke er valgt, er opført på partilisten.

I bemærkningerne til bestemmelsen⁶ var anført følgende:

”Til § 85

Bestemmelsen, der indeholder reglerne om udarbejdelsen og opstillingen af stedfortræderlisten, svarer til de gældende regler i § 50, med de konsekvensændringer, der følger af forslaget i § 82 til nye regler om kandidatudvælgelse, når der har været anmeldt partiliste. For at gøre reglerne mere forståelige er den hidtidige formulering i § 50, stk. 2, om »... rækkefølge, der i henhold til bestemmelserne i § 44, nr. 4, angiver deres berettigelse til at få tillægsmandat tildelt, hvis der var tilfaldet partiet tillægsmandat eller flere sådanne, end partiet opnåede ved valget« erstattet af en formulering, der direkte henviser til, at det er størrelsen af nærmere angivne kvotienter, der er afgørende for rækkefølgen.”

I den kommenterede folketingsvalglov fra 1983 (Brockmeyer m.fl.) er der ikke i kommentarerne til den dagældende § 50 anført noget af betydning for det aktuelle spørgsmål.

I den nye kommenterede folketingsvalglov fra 2019 (Miller & Elklit), s. 501 f., er der anført følgende til § 85, stk. 1 og 2:

”Til stk. 1. Stedfortræderlistens struktur

1. Hvem opføres på stedfortræderlisten

Stedfortræderlisten er listen over de kandidater, der var opstillet for et parti ved et folketingsvalg, men som ikke blev valgt. Der udarbejdes kun stedfortræderlister for de partier, der har opnået repræsentation i Folketinget.

Alle ikke-valgte kandidater for de partier, der har opnået repræsentation i Folketinget, vil blive opført på stedfortræderlisten. [...]

⁴ Lovforslag nr. 87 fremsat 5. februar 1953. Folketingstidende 1952-53, 1. samling, Tillæg A, sp. 4031. I forbindelse med grundlovsændringen i 1953 ændrede parlamentet navn fra Rigsdagen til Folketinget, og rigsdagsvalgloven ændrede navn til folketingsvalgloven.

⁵ Lov nr. 271 af 13. maj 1987 om valg til Folketinget.

⁶ Lovforslag nr. L 170 af 15. januar 1987. Se de specielle bemærkninger til § 85.

Stedfortræderlisten udarbejdes særskilt for hver landsdel og for hvert parti inden for landsdelen. Inden for hver landsdel opføres for hvert parti de enkelte storkredse i rækkefølge efter størrelsen af de kvotienter, der er beregnet til fordeling af partiernes tillægsmandater på storkredse, og som ikke har givet tillægsmandat, det vil sige efter størrelsen af de urepræsenterede kvotienter, jf. § 85, stk. 1. For hvert parti svarer antallet af urepræsenterede kvotienter i hver storkreds til antallet af ikke-valgte kandidater i den pågældende storkreds.

Kvotienterne bestemmer også den rækkefølge, i hvilken andre storkredse inden for de tre landsdele skal stille stedfortrædere i de særlige tilfælde, hvor et parti, der er repræsenteret i Folketinget, ved mandatledighed eller når et ordinært medlem får orlov fra Folketinget ikke har nogen stedfortræder i den pågældende storkreds, jf. nedenfor nærmere § 92, stk. 2 og 3, samt tilhørende kommentarer.

2. Stedfortræderlisten sendes til Folketinget

[...]

Til stk. 2. Stedfortræderrækkefølgen generelt

Fastlæggelsen af stedfortræderrækkefølgen for hvert parti i hver storkreds er rimeligt enkel. Når et parti har opbrugt sine mandater (eller hvis det ikke har fået nogen mandater i den pågældende storkreds), opføres kandidaterne på stedfortræderlisten i rækkefølge efter deres stemmetal. For reglerne om stedfortræderes indtræden i Folketinget, se § 92 med tilhørende kommentarer.”

5. Tilblivelsen af folketingsvalglovens § 92, stk. 2

Bestemmelsen i folketingsvalglovens § 92, stk. 2, kan spores (i hvert fald) tilbage til 1915. Her blev den daværende § 48 indsat i lov nr. 142 af 10. maj 1915 om valg til Rigsdagen med følgende ordlyd:

”§ 48.

Bliver et Tillægsmandat ledigt indenfor Valgperioden, tilfalder det den af samme Partis Kandidater i samme Amt, der ifølge den i § 46 nævnte Liste har nærmest Krav derpaa. Findes ingen saadan berettiget i Amtet, overføres Partiets Mandat til det Amt og den Kandidat, som ifølge fornævnte Liste har nærmest Krav derpaa.”

Bestemmelsen blev indsat af Landstingets udvalg i dettes betænkning af 23. april 1915.⁷ Bestemmelsen indgik ikke i det oprindeligt fremsatte lovforslag, og der er ingen bemærkninger eller andre fortolkningsbidrag til bestemmelsen i den nævnte betænkning.

I senere lovændringer er bestemmelsen blevet videreført, uden at der er tilføjet selvstændige bemærkninger.

I folketingsvalgloven af 1953⁸ havde bestemmelsen følgende ordlyd:

”§ 51.

En stedfortræder tager sæde i folketinget, når et folketingsmedlem ophører at være medlem, og i øvrigt efter de i folketingets forretningsorden fastsatte bestemmelser.

§ 52.

Stk. 1. Såfremt der ved mandatledighed ikke findes nogen stedfortræder for vedkommende parti indenfor den pågældende stor- eller amtskreds, overføres mandatet til den

⁷ Folketingstidende 1914-15, 1. samling, Tillæg B, spalte 2285 ff.

⁸ Lov nr. 171 af 31. marts 1953 om valg til folketinget.

stor- eller amtskreds indenfor området, som er nærmest berettiget til dette, jfr. § 50, stk. 2.

Stk. 2. Findes der ikke i området nogen stedfortræder for vedkommende parti, overføres mandatet til den stor- eller amtskreds indenfor de to andre området, taget under eet, som efter en af indenrigs- og boligministeren efter reglerne i § 44, nr. 4, foretagen beregning er nærmest berettiget til dette. Mandatet tilfalder den ikke-valgte kandidat i den pågældende stor- eller amtskreds, som ifølge den i § 50 omhandlede liste har nærmest krav derpå.”

I folketingsvalgloven af 1987 havde bestemmelsen følgende ordlyd:

”§ 92. En stedfortræder indtræder i Folketinget, når et folketingsmedlem ophører med at være medlem, og i øvrigt efter de regler herom, der er fastsat i Folketingets forretningsorden.

Stk. 2. Hvis et parti ikke har stedfortrædere til at besætte et ledigt mandat i en stor- eller amtskreds, overføres mandatet til den stor- eller amtskreds inden for landsdelen, som er nærmest berettiget til mandatet, jf. § 85, stk. 2.

Stk. 3. Er der ikke i landsdelen nogen stedfortræder for partiet, overføres mandatet til den stor- eller amtskreds inden for de to andre landsdele under ét, hvor partiet i henhold til beregningerne i §§ 79 og 84, stk. 2, har den største kvotient, der ikke har givet tillægsmandat. Mandatet overføres til den landsdel, hvor denne stor- eller amtskreds ligger.

Stk. 4. Hvis der ikke efter reglerne i stk. 1-3 er nogen stedfortræder, afgør Folketinget, om der skal afholdes udfyldningsvalg, jf. §93.”

I bemærkningerne til bestemmelsen⁹ var anført følgende:

”Til §§ 92-93

Reglerne om stedfortrædernes indtræden i Folketinget svarer til gældende lovs §§ 51 og 52, og reglerne om gyldighedsperioden for valg ved udfyldningsvalg svarer til § 76. Det har dog ikke hidtil udtrykkeligt været anført i valgloven, at muligheden af at afholde udfyldningsvalg skal indgå i Folketingets overvejelser, såfremt der ingen stedfortræder findes. Spørgsmålet om afholdelse af udfyldningsvalg [...]”.

Ved lov nr. 223 af 6. april 1994 blev henvisningen i § 92, stk. 2, til § 85, stk. 2, rettet, således at der i stedet henvises til § 85, stk. 1. Dette skete med begrundelsen, at henvisningen til stk. 2 beroede på en fejl.¹⁰

I den kommenterede folketingsvalglov fra 1983 (Brockmeyer m.fl.) er der ikke i kommentarerne til den dagældende §§ 51 og 52 anført noget af betydning for det aktuelle spørgsmål.

I den nye kommenterede folketingsvalglov fra 2019 (Miller & Elklit), s. 517 og 524, er der anført følgende til § 92:

”Til stk. 1. Hvornår indtræder stedfortræderne?

1. Stedfortrædere

En stedfortræder er en kandidat, der har været opstillet til det seneste folketingsvalg uden at blive valgt. Alle ikke-valgte kandidater opføres under opgørelsen af valget på en stedfortræderliste efter reglerne i lovens § 85, som bestemmer den rækkefølge, som de ikke-valgte kandidater opføres på listen. Stedfortræderlisten sendes til Folketinget ved dets sammentræden, jf. § 86.

⁹ Lovforslag nr. L 170 af 15. januar 1987. Se de specielle bemærkninger til § 92.

¹⁰ Lovforslag nr. L 174 af 19. januar 1994. Se de specielle bemærkninger til § 1, nr. 19.

Den kandidat, der skal indtræde som stedfortræder for et ordinært folketingsmedlem, er den person, der i den pågældende storkreds står først på listen for det parti, som det ordinære folketingsmedlem er valgt for. [...]

[...]

Til stk. 2. Overførsel af mandat ved manglende stedfortrædere i storkredsen

Bestemmelsen har ikke været anvendt i praksis.

Til stk. 3. Overførsel af mandat ved manglende stedfortrædere i landsdelen

Bestemmelsen har ikke været anvendt i praksis.”

Det bemærkes, at i hvert fald det anførte under stk. 2 ikke er korrekt, jf. pkt. 7 nedenfor.

6. Relevant materiale oversendt af ministeriet til Folketinget

Ved Folketingets sammentræden oversendes af indenrigsministeren adskilligt materiale udarbejdet af Danmarks Statistik i forbindelse med opgørelsen af valget, jf. folketingsvalglovens § 86. Dette omfatter bl.a. stedfortræderlisten.

Blandt materialet findes desuden en tabel for hvert repræsenteret parti med kvotienter til bestemmelse af storkredsrekkefølgen for stedfortræderlisten. Med tabellerne følger en tekstmæssig forklaring. Tabellerne og forklaringerne optrykkes senere i Danmarks Statistiks omfattende statistiske publikation om valget og kan spores mange år tilbage.

6.1. Danmarks Statistiks beregninger af kvotienter til bestemmelse af storkredsrekkefølgen for stedfortræderlisten

I Danmarks Statistiks ”STATISTISKE MEDDELELSER, 1961, Folketingsvalget den 15. november 1960”, s. 153, fremgår – så vidt ses for første gang – følgende om de kvotienter, der bestemmer stedfortræderrækkefølgen i tilfælde af ”stedfortræderledighed” inden for den storkreds, hvor mandatledigheden optræder:

”III. Kvotienterne til bestemmelse af stedfortræderrækkefølgen.

November 1960

I tabel III a-f er til brug ved udarbejdelsen af stedfortræderlisten, jfr. valglovens § 50, stk. 2, foretaget beregninger over, i hvilken rækkefølge stor- og amtskredsene inden for hvert område vil komme i betragtning, såfremt de pågældende partier ved en senere lejlighed ikke har flere stedfortrædere tilbage i en stor- eller amtskreds. Efter valgloven bestemmes kredsens rækkefølge i lighed med fordelingen af et partis tillægsmandater på stor- og amtskredse (altså ved en fortsat division med divisorerne 1 -4 - 7 - 10 o.s.fr.) på grundlag af de »urepræsenterede« kvotienter ud over de kvotienter, som i henhold til beregningen i tabel 5 side 34 blev benyttet ved valget af tillægsmandaterne.

I tabellens forspalter er stor- og amtskredsene ordnet i rækkefølge efter størrelsen af den første »urepræsenterede« kvotient. Da samme kreds imidlertid kan optræde flere gange i rækkefølgen før andre kredse, fordi dens 2. eller 3. m.v. »urepræsenterede« kvotient er større end disses første, er beregningen ført igennem til at omfatte samtlige ikke-valgte kandidater. Rækkefølgen, hvori kandidaterne tilkaldes i tilfælde af mandatledighed, er angivet ved numrene 1), 2), 3) o.s.v. foran kvotienterne.”¹¹

I Danmarks Statistiks tabel ”Kvotienter til bestemmelse af storkredsrekkefølgen for stedfortræderlisten ved folketingsvalget i 2019”, som er anført som tabel 2 i Danmarks

¹¹ <https://www.dst.dk/Site/Dst/Udgivelser/GetPubFile.aspx?id=20211&sid=valg1960> (s. 153).

Statistikks ”Opgørelse af, hvilke kandidater der er valgt ved folketingsvalget den 5. juni 2019”, er følgende anført på s. 2-3:¹²

”2. Kvotienter til bestemmelse af storkreds rækkefølgen for stedfortræderlisten den 5. juni 2019

Tabel 2 angiver kvotienterne til bestemmelse af storkreds rækkefølgen for stedfortræderlisten.

Stedfortræderlisten udarbejdes særskilt for hver landsdel og for hvert parti inden for landsdelen. Inden for hver landsdel opgøres for hvert parti de enkelte storkredse i rækkefølge efter størrelsen af de kvotienter, der er beregnet til fordeling af partiernes tillægsmandater på storkredse, og som ikke har givet tillægsmandat, dvs. efter størrelsen af de urepræsenterede kvotienter, jf. folketingsvalglovens § 85, stk. 1.

For hvert parti svarer antallet af urepræsenterede kvotienter i hver storkreds til antallet af ikke-valgte kandidater i den pågældende storkreds.

Kvotienterne bestemmer den rækkefølge, i hvilken andre storkredse inden for de tre landsdele skal stille stedfortrædere i de særlige tilfælde, hvor et i Folketinget repræsenteret parti ved mandatledighed eller ved et ordinært medlems orlov ikke har nogen stedfortræder i den pågældende storkreds, jf. folketingsvalglovens § 92, stk. 2 og 3.

I tabellens forspalte er storkredsene inden for hver landsdel ordnet for hvert parti i rækkefølge efter størrelsen af den første urepræsenterede kvotient. Rækkefølgen, hvori storkredsene kommer i betragtning, er angivet ved numrene 1), 2), 3) osv. foran kvotienterne.

Med hensyn til de ikke-valgte kandidaters rækkefølge på stedfortræderlisten henvises til tekstforklaringen vedrørende tabellerne over kandidaternes stemmetal i de enkelte opstillingskredse (”Kandidaternes stemmetal i de enkelte opstillingskredse og stemmer i alt den 5. juni 2019”). De ikke-valgte kandidaters rækkefølge på stedfortræderlisten kan også ses i tabel 3. Der udarbejdes selvsagt kun stedfortræderlister for de partier, der har opnået repræsentation i Folketinget.

3. De valgte kandidater og stedfortræderrækkefølgen den 5. juni 2019

Når det er fastslået, hvor mange mandater hvert enkelt parti skal have i de enkelte storkredse, finder udvælgelsen af valgte og stedfortrædere sted på grundlag af de i tabel 1 meddelte oplysninger om de enkelte kandidaters stemmetal i overensstemmelse med folketingsvalglovens §§ 81 og 82 og § 85, stk. 2 og 3. I tekstforklaringen til tabel 1 over kandidaternes stemmetal i de enkelte opstillingskredse og stemmer i alt den 5. juni 2019 er der nærmere redegjort for reglerne om udvælgelse af valgte kandidater og fastlæggelse af stedfortræderrækkefølgen.

Tabel 3 viser valgte kandidater og stedfortrædere og anfører [...].

Tabellen omfatter alene partier, der opnåede repræsentation i Folketinget. [...] Tabel 3 er hovedinddelt efter partier, som tages i rækkefølge efter bogstavbetegnelse. Inden for partierne er tabellen inddelt på landsdele og inden for landsdele igen på storkredse.

Storkredsene inden for hver landsdel er opført i den rækkefølge, hvori de partier, der opnåede repræsentation i Folketinget, er berettiget til ledige mandater, såfremt en storkreds ikke har flere ikke-valgte kandidater tilbage for det pågældende parti. Ifølge folketingsvalglovens § 85, stk. 1, bestemmes rækkefølgen efter størrelsen af de urepræsenterede kvotienter, jf. tabel 2 om kvotienter til bestemmelse af storkreds rækkefølgen for stedfortræderlisten den 5. juni 2019.

¹² <https://www.ft.dk/samling/20182/almudel/UPV/bilag/35/2059938.pdf>. Afsnittene findes også i Danmarks Statistiks [publikation med statistik om folketingsvalget den 5. juni 2019](#) (s. 85-86).

[...]"

Tabel 2a, der viser kvotienterne til bestemmelse af storkredsækkefølgen for stedfortræderlisten for Socialdemokratiet ved folketingsvalget den 5. juni 2019, er vist nedenfor. Det er kolonnerne i afsnittet for landsdelen Sjælland-Syddanmark, der er relevante.

Tabel 2a. Kvotienter til bestemmelse af storkredsækkefølgen for stedfortræderlisten ved folketingsvalget i 2019

A. Socialdemokratiet	Hovedstaden				Sjælland-Syddanmark			Midtjylland-Nordjylland		
	København Storkreds	København Omegns Storkreds	Nord- sjællands Storkreds	Bomholms Storkreds	Sjællands Storkreds	Fyns Storkreds	Syd- jyllands Storkreds	Øst- jyllands Storkreds	Vest- jyllands Storkreds	Nord- jyllands Storkreds
1. urepræsenterede kvotient	1) 7 788	3) 6 142	2) 6 480	18) 2 148	3) 5 882	2) 5 896	1) 5 981	2) 5 823	1) 6 119	3) 5 640
2. urepræsenterede kvotient	4) 5 991	5) 4 990	6) 4 985	19) 1 228	4) 5 252	6) 4 965	5) 5 166	4) 5 124	5) 4 972	6) 4 963
3. urepræsenterede kvotient	7) 4 867	8) 4 202	10) 4 050		7) 4 744	10) 4 288	8) 4 546	7) 4 575	8) 4 187	
4. urepræsenterede kvotient	9) 4 099	11) 3 629	13) 3 411		9) 4 325		11) 4 059	9) 4 133	10) 3 616	
5. urepræsenterede kvotient	12) 3 540						12) 3 666		11) 3 182	
6. urepræsenterede kvotient	14) 3 115						13) 3 342		12) 2 841	
7. urepræsenterede kvotient	15) 2 781						14) 3 071		13) 2 566	
8. urepræsenterede kvotient	16) 2 512									
9. urepræsenterede kvotient	17) 2 291									

6.2. Stedfortræderlisten ved folketingsvalget den 5. juni 2019

På stedfortræderlisten for folketingsvalget den 5. juni 2019,¹³ der er udarbejdet af Danmarks Statistik og oversendt til Folketinget den 18. juni 2019,¹⁴ er stedfortræderne sorteret efter landsdel og derefter storkreds og parti. Storkredsene er anført i den rækkefølge, de optræder i på valgkredsfortegnelsen i bilaget til folketingsvalgloven,¹⁵ dvs. en slags geografisk rækkefølge startende med Københavns Storkreds og sluttende med Nordjyllands Storkreds. Under hver storkreds angives herefter stedfortræderlisten for hvert parti. Listen indeholder alene de partier, der blev repræsenteret i Folketinget ved valget.

Dette indebærer, at der for landsdelen Sjælland-Syddanmark først er anført Sjællands Storkreds og de her opstillede ikke-valgte kandidater for alle partier. Dernæst Fyns Storkreds og denne kreds' ikke-valgte kandidater for alle partier. Og endelig Sydjyllands Storkreds og denne kreds' ikke-valgte kandidater for alle partier. Stedfortræderlisten for landsdelen Sjælland-Syddanmark ser således ud:

"Stedfortræderliste for Sjælland-Syddanmark

Sjællands Storkreds

A. Socialdemokratiet

- 1 Tanja Larsson, Fysioterapeut
- 2 Tom Block, Soldat
- 3 Anne Madsen, Koordinator
- 4 Brian Bressendorff, Fuldmægtig

B. Radikale Venstre

- 1 ...
- 2 ...

[...]

¹³ <https://www.ft.dk/samling/20182/almdel/UPV/bilag/35/2059941.pdf>

¹⁴ <https://www.ft.dk/samling/20182/almdel/UPV/bilag/35/index.htm>

¹⁵ <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2020/1260#idfi22306d-bd64-4ea4-bd02-4b793838dd05>

Fyns Storkreds

A. Socialdemokratiet

- 1 Erik Christensen, Fhv. borgmester
- 2 Alexander Grandt, PR- og komm.kons.
- 3 Kim Aas, Ungdomsskoleansat

B. Radikale Venstre

- 1 ...
- 2 ...

[...]

Syddjyllands Storkreds

A. Socialdemokratiet

- 1 Jens Jonatan Steen, Chefredaktør
- 2 Theis Kylling Hommeltoft, Konsulent
- 3 Henny Fiskbæk, Formand
- 4 Niels Ole Beck, Afdelingsleder
- 5 Kim Printz Ringbæk, Pædagog
- 6 René Vilstrup-Bie, Lagerarbejder
- 7 Ove Jensen, Pensionist

B. Radikale Venstre

- 1 ...
- 2 ...

[...]”

Stedfortræderlisten ved folketingsvalget den 5. juni 2019 viser således alene stedfortræderrækkefølgen for hvert parti inden for storkredsen, som også er den rækkefølge, der anvendes i de fleste tilfælde og dermed den praktiske hovedregel. Se nærmere herom pkt. 8 og 9.

7. Folketingets praksis ved indkaldelse af stedfortrædere fra andre storkredse

Folketingets Lovsekretariat har over for IM peget på en række eksempler, hvor et parti ved mandatledighed har skullet overføre et mandat til en anden storkreds.¹⁶ Lovsekretariatet udelukker ikke, at der har været flere tilfælde.

7.1. Folketingets forhandlinger den 6. oktober 1966:¹⁷

”... Der er ingen stedfortrædere for socialdemokratiet i Københavns amtskreds, hvor Erling Olsen er valgt, hvorfor det nu ledige mandat ifølge den af indenrigsministeriet udarbejdede stedfortræderliste skal overføres fra Københavns amtskreds til Sorø amtskreds, hvor 1. stedfortræder er overbetjent Richardt Lykke Jørgensen, der i skrivelse af gårs dato har meddelt, at han er villig til at indtræde i folketinget som midlertidigt medlem i anledning af nævnte orlov.

[...]

Da der som nævnt ingen stedfortrædere er for socialdemokratiet i Københavns amtskreds, hvor også Niels Matthiasen er valgt, ska] det næste ledige mandat – efter at der

¹⁶ Alle eksempler vedrører Socialdemokratiet, hvilket ifølge telefoniske oplysninger fra Folketingets Lovsekretariat er et tilfælde.

¹⁷ [Folketingstidende 1966/67, 1. samling, Forhandlingerne spalte 155-156.](#)

allerede er overført ét mandat til Sorg amtskreds – ifølge den af indenrigsministeriet i medfør af valgloven udarbejdede fortegnelse overføres til Præstø amtskreds hvor hjemmевærnskonsulent Knud Alfred Damgaard står opført som 1. stedfortræder for socialdemokratiet.”

Ved opslag i Danmarks Statistiks publikation om folketingsvalget den 22. september 1964, tabel IIIa vedrørende Socialdemokratiet, s. 174, ses det, at for Øernes område, hvorunder Københavns amtskreds hørte, havde Odense amtskreds den højeste urepræsenterede kvotient, Sorø amtskreds nr. 2 og Præstø amtskreds nr. 3 (fordelingen fortsætter til nr. 17).

Af noten til tabellen fremgår det, at Københavns amtskreds ikke indgår i tabellen, da Socialdemokratiet fik valgt samtlige opstillede kandidater i København amtskreds. Ved fordelingen af mandaterne tilfaldt der Socialdemokratiet i Københavns amtskreds 9 mandater, men da partiet kun havde opstillet 8 kandidater i amtskredsen, måtte det sidste tillægsmandat overføres til Odense amtskreds, der ifølge stedfortræderlisten havde den højeste urepræsenterede kvotient.

Den højeste urepræsenterede kvotient var derfor allerede brugt (og dermed ikke længere urepræsenteret), da der skulle udpeges en kreds i medfør af tabellen, og derfor tilfaldt det første mandat, der skulle overføres, Sorø amtskreds.

7.2. Folketingets forhandlinger den 15. april 1980:¹⁸

”Da der herefter ikke er flere stedfortrædere for socialdemokratiet i Nordjyllands amtskreds, bliver det nødvendigt at overføre mandatet til den amtskreds inden for Jyllands område, der er bedst berettiget, nemlig til Århus amtskreds, og 1. stedfortræder for socialdemokratiet i denne amtskreds, elektriker *Per Blendstrup*, har erklæret sig villig til at indtræde som midlertidigt medlem i anledning af den fru Mette Groes meddelte orlov.”

Ved opslag i Danmarks Statistiks publikation om folketingsvalget den 23. oktober 1979, tabel V vedrørende Socialdemokratiet, s. 220, ses det, at for Jyllands område, hvorunder Nordjyllands amtskreds hørte, havde Århus amtskreds den højeste urepræsenterede kvotient, Nordjyllands amtskreds (som ikke havde flere stedfortrædere) nr. 2 og Vejle amtskreds nr. 3 (fordelingen fortsætter til nr. 17).

7.3. Folketingets forhandlinger den 29. oktober 1996:¹⁹

”Klaus Hækkerup er valgt i Frederiksborg Amtskreds. Da 1. stedfortræder, kontorassistent Tonna Bendtsen, allerede er indtrådt som midlertidigt medlem af Folketinget i anledning af Lotte Henriksens orlov, og da der herefter ikke længere er stedfortrædere for Socialdemokratiet i denne amtskreds, må det midlertidige mandat overføres til Roskilde Amtskreds, som den bedst berettigede kreds. 1. stedfortræder for Socialdemokratiet i denne amtskreds er uddannelseskonsulent Susanne Fast Jensen. Hvis Lotte Henriksens orlov ophører før Klaus Hækkerups, vil Tonna Bendtsen være berettiget til at fortsætte som midlertidigt medlem under Klaus Hækkerups fortsatte orlov.”

Ved opslag i Indenrigsministeriets publikation om folketingsvalget den 21. september 1994, tabel 94 vedrørende Socialdemokratiet, s. 165, ses det, at for Øernes område, hvorunder Frederiksborg amtskreds hørte, havde Roskilde Amtskreds den højeste urepræsenterede kvotient, Københavns Amtskreds nr. 2 og Frederiksborg Amtskreds nr. 3 (fordelingen fortsætter til nr. 14).

¹⁸ [Folketingstidende 1979-80, 2. samling, Forhandlingerne spalte 7735-36.](#)

¹⁹ [Folketingstidende 1996-97, Forhandlingerne side 630.](#)

7.4. Folketingets forhandlinger den 14. november 1996:²⁰

”Jan Petersen er valgt i Århus Amtskreds. 1. stedfortræder for Socialdemokratiet i denne amtskreds, fhv. minister Karl Hjortnæs, har meddelt, at han ikke ønsker at indtræde under denne orlov, og 2. stedfortræder for samme parti, postvagtmester Hugo Sørensen, er allerede indtrådt som midlertidigt medlem i anledning af Sonja Mikkelsens orlov. Da der herefter ikke længere er stedfortrædere for Socialdemokratiet i Århus Amtskreds, må det midlertidige mandat overføres til Ribe Amtskreds som den bedst berettigede kreds. 1. stedfortræder for Socialdemokratiet i denne amtskreds, elektriker Kjeld A. Espersen, er allerede indtrådt som midlertidigt medlem under Helge Mortensens orlov, hvorfor 2. stedfortræder, fagforeningsmand Asger Jensen indkaldes som midlertidigt medlem under Jan Petersens orlov.”

Ved opslag i Indenrigsministeriets publikation om folketingsvalget den 21. september 1994, tabel 94 vedrørende Socialdemokratiet, s. 165, ses det, at for Jyllands område, hvorunder Århus Amtskreds hørte, havde Ribe Amtskreds den højeste urepræsenterede kvotient, Nordjyllands Amtskreds nr. 2 og Århus Amtskreds nr. 3 (fordelingen fortsætter til nr. 18).

7.5. Folketingets forhandlinger den 1. december 1998:²¹

”Fra Udvalget til Valgs Prøvelse har jeg modtaget indstilling om, at 1. stedfortræder for Socialdemokratiet i Frederiksborg Amtskreds, embedslæge Niels Bloch Jespersen, godkendes som midlertidigt medlem fra og med den 1. december 1998 i anledning af Helen Beims orlov.

Det skal bemærkes, at 1. stedfortræder for Helen Beim i Roskilde Amtskreds, uddannelseskonsulent Susanne Fast Jensen, har meddelt, at hun ikke ønsker at indtræde som midlertidigt medlem under denne orlov. Da stedfortræderlisten i Roskilde Amtskreds dermed er udtømt, overføres det ledige mandat i amtskredsen herefter til Frederiksborg Amt.”

Ved opslag i Indenrigsministeriets publikation om folketingsvalget den 11. marts 1998, tabel 94 vedrørende Socialdemokratiet, s. 181, ses det, at for Øernes område, hvorunder Roskilde Amtskreds hørte, havde Roskilde Amtskreds (som ikke havde flere stedfortrædere) den højeste urepræsenterede kvotient, Frederiksborg Amtskreds nr. 2 og Vestsjællands Amtskreds nr. 3 (fordelingen fortsætter til nr. 14).

7.6. Folketingets forhandlinger den 7. september 1999:²²

”Fra Udvalget til Valgs Prøvelse har jeg modtaget indstilling om, at 1. stedfortræder for Socialdemokratiet i Frederiksborg Amtskreds, embedslæge Niels Bloch Jespersen, godkendes som ordinært medlem af Tinget fra og med den 5. oktober 1999, efter at Susanne Fast Jensen, der er valgt i Roskilde Amtskreds, har nedlagt sit mandat. Det skal bemærkes, at stedfortræderlisten i Roskilde Amtskreds er udtømt, hvorfor det ledige mandat overføres til Frederiksborg Amt, som er det bedst berettigede amt.”

Ved opslag i Indenrigsministeriets publikation om folketingsvalget den 11. marts 1998, tabel 94 vedrørende Socialdemokratiet, s. 181, ses det, at for Øernes område, hvorunder Roskilde Amtskreds hørte, havde Roskilde Amtskreds (som ikke havde flere stedfortrædere) den højeste urepræsenterede kvotient, Frederiksborg Amtskreds nr. 2 og Vestsjællands Amtskreds nr. 3 (fordelingen fortsætter til nr. 14).

²⁰ [Folketingstidende 1996-97, Forhandlingerne side 1133.](#)

²¹ [Folketingstidende 1998-99, Forhandlingerne side 1718.](#)

²² [Folketingstidende 1999-2000, Forhandlingerne side 8008.](#)

8. Fortolkning af lovens krav til udformningen af stedfortræderlisten (folketingsvalglovens § 85)

I folketingsvalglovens §§ 85 og 86 omtales stedfortræderlisten konsekvent i ental, men ordlyden af § 85, stk. 1, fordrer, at stedfortræderlisten udarbejdes særskilt for hver landsdel og for hvert parti inden for landsdelen. Inden for hver landsdel opføres for hvert parti de enkelte storkredse i rækkefølge efter størrelsen af de kvotienter, der er beregnet efter § 79 og § 84, stk. 2 (de almindelige regler om fordelingsmetoden vedrørende tillægsmandater), og som ikke har givet tillægsmandat. Man fortsætter så at sige blot fordelingen af tillægsmandater for at finde rækkefølgen af mandater, hvis alle opstillede kandidater havde opnået valg.

Efter § 85, stk. 2, opføres for hver storkreds kandidaterne på stedfortræderlisten i den rækkefølge, hvori de som stedfortrædere er berettiget til at indtræde i Folketinget.

Uanset at stedfortræderlisten forudsættes at være én liste, forudsætter ordlyden af § 85 en vis opdeling af listen. Listen skal opdeles dels på landsdele, dels på partier. Og inden for hvert parti skal partiets kandidater anføres storkredsvis i rækkefølge efter storkredsens urepræsenterede kvotienter, således som disse fremgår af Danmarks Statistiks beregninger af kvotienter til bestemmelse af storkreds-rækkefølgen for stedfortræderlisten, som medsendes til Folketinget, jf. pkt. 6.1.

Ifølge folketingsvalglovens § 92, stk. 2, skal der ved mandatledighed og udtømmning af stedfortræderlisten inden for storkredsen ske overførsel af mandatet til den storkreds i samme landsdel, hvor partiet i henhold til tillægsmandatberegningerne har den største kvotient, der ikke har givet tillægsmandat, jf. nærmere herom pkt. 10.1. Rangordningen på stedfortræderlisten af storkredsene inden for hvert parti i en landsdel kan således give et fingerpeg om, hvilken kreds et mandat skal overføres til i tilfælde af udtømmning af stedfortræderlisten for en storkreds.

Det er dog ikke i praksis muligt at angive den rette stedfortræderrækkefølge for alle tænkelige scenarier (af udtømmning af stedfortræderlisten for en eller flere storkredse eller landsdele for hvert enkelt parti) i én og samme liste, således som man umiddelbart kunne tro, når stedfortræderlisten skal være et redskab, der kan anvendes i praksis af Folketinget.

Selv om en stedfortræderliste er udformet i overensstemmelse med loven, således at der inden for hver landsdel for hvert parti er opført de pågældende storkredse (med tilhørende stedfortrædere) i kvotientrækkefølgen, vil den således ikke give svar på alle de spørgsmål, der kan opstå. Det skyldes bl.a., at kvotienterne ikke fordeles ligeligt og ”kronologisk” mellem storkredsene. Den samme kreds kan have flere på hinanden følgende kvotienter, lige som nogle kredse, f.eks. Bornholms Storkreds, kan have så små kvotienter, at de kun kommer i betragtning til den allersidste plads i tilfælde af mandatoverførsel. Når f.eks. de fire storkredse i landsdelen Hovedstaden skal oplistes med deres stedfortrædere, kan rækkefølgen ikke afspejle, at Bornholms Storkreds ikke har den fjerdestørste kvotient, men kun den næstmindste og mindste (18. og 19.) kvotient, således som tilfældet var for Socialdemokratiet for denne kreds ved valget i 2019. En angivelse af storkredsene i fuldstændig kvotientrækkefølge ville i dette tilfælde medføre, at samme storkreds (med tilhørende stedfortrædere) skulle anføres et større antal gange på stedfortræderlisten, inden man nåede til næstmindste og mindste kvotient. Dette ville gøre stedfortræderlisten uoverskuelig.

Ved undersøgelse af, hvilken stedfortræder der skal indkaldes i tilfælde af overførsel af et mandat fra en anden kreds, jf. § 92, stk. 2, vil det således være nødvendigt ud over

stedfortræderlisten at konsultere tabellen over urepræsenterede kvotienter, jf. pkt. 6.1. Det vil også være nødvendigt at se på, om nogle kvotienter allerede er blevet repræsenteret som følge af mandatoverførsel. Se nærmere herom pkt. 10.3. Det vil derfor være hensigtsmæssigt for Folketinget at føre en fortegnelse over mandatoverførsler for hvert parti i hver valgperiode.

9. Vurdering af stedfortræderlisten ved folketingsvalget den 5. juni 2019

På stedfortræderlisten for folketingsvalget den 5. juni 2019 er stedfortræderne som nævnt under pkt. 6.2 sorteret efter landsdel og derefter storkreds og parti. Storkredsene er anført i den (i denne sammenhæng tilfældige) rækkefølge, de optræder i på valgkredsfortegnelsen.

Stedfortræderlisten ved folketingsvalget den 5. juni 2019 viser derfor alene stedfortræderrækkefølgen for hvert parti inden for storkredsen. Dette er den rækkefølge, der anvendes i de fleste tilfælde og dermed den praktiske hovedregel ved indkaldelse af stedfortrædere, jf. § 92, stk. 2, modsætningsvis.

Stedfortræderlisten er isoleret set udformet i overensstemmelse med folketingsvalglovens § 85, stk. 2, der alene kræver rangordning af kandidaterne for et parti inden for hver storkreds.

Stedfortræderlisten skal imidlertid være udformet sådan, at den for hvert parti tager højde for ”rangordningen” af storkredsene, således at listen for hvert parti er opført med den bedst placerede storkreds først, dernæst den næstbedste osv., jf. § 85, stk. 1. Listen skal således først opdeles på partier og dernæst (rangordnet) på storkredse og ikke – som det er sket – først på storkredse og dernæst på partier.

Systematikken i § 85 er således den, at stk. 1 tager sigte på den stedlige mandatfordeling for hvert parti (styrkeforholdet mellem storkredsene internt i partiet), mens stk. 2 fastsætter stedfortræderrækkefølgen for partiets kandidater inden for hver storkreds. I begge tilfælde følges den almindelige systematik ved fordelingen af tillægsmandater, hvor partiets opnåede mandater først placeres geografisk i en storkreds, hvorefter kandidatudvælgelsen finder sted blandt kandidaterne i denne storkreds, jf. folketingsvalglovens §§ 78-80. Man skal først vide, i hvilken storkreds partiet har fået tillægsmandatet tillagt, før man kan undersøge, hvilke kandidater der er i spil.

Ifølge Danmarks Statistiks tabel ”Kvotienter til bestemmelse af storkreds-rækkefølgen for stedfortræderlisten ved folketingsvalget i 2019”, som er anført som tabel 2 i Danmarks Statistiks ”Opgørelse af, hvilke kandidater der er valgt ved folketingsvalget den 5. juni 2019”,²³ dateret 17. juni 2019 og oversendt til Folketinget den 18. juni 2019,²⁴ havde Sydjyllands Storkreds den største urepræsenterede kvotient for Socialdemokratiet i landsdelen Sjælland-Syddanmark, Fyns Storkreds den næststørste og Sjællands Storkreds den tredjestørste.

Stedfortræderlisten for Socialdemokratiet i landsdelen Sjælland-Syddanmark skulle således have været udformet i denne rækkefølge. Stedfortræderlisten er – vurderet på sine egne præmisser, hvor listen er opgjort pr. storkreds og ikke pr. parti – ikke forkert og er isoleret set i overensstemmelse med § 85, stk. 2, men den opfylder ikke alle lovens krav til listen, jf. § 85, stk. 1. Den er dermed heller ikke udformet på den måde,

²³ <https://www.ft.dk/samling/20182/almdel/UPV/bilag/35/2059938.pdf>. Tabellen findes også som tabel 79 i Danmarks Statistiks [publikation med statistik om folketingsvalget den 5. juni 2019](#) (s. 213).

²⁴ <https://www.ft.dk/samling/20182/almdel/UPV/bilag/35/index.htm>.

som er beskrevet i de tekstmæssige forklaringer til stedfortræderlisten og tabellerne over urepræsenterede kvotienter som gengivet i pkt. 6.1.

Som nævnt under pkt. 8 ville en korrekt udformet stedfortræderliste imidlertid i langt fra alle tilfælde give det endelige svar på, til hvilken kreds et mandat skal overføres i tilfælde af udtømmning af stedfortræderlisten for en kreds, jf. § 92, stk. 2, se nærmere om denne bestemmelse i pkt. 10.

10. Fortolkning af, hvem der er rette stedfortræder i tilfælde af udtømmning af stedfortræderlisten i en storkreds (folketingsvalglovens § 92, stk. 2)

Ifølge folketingsvalglovens § 92, stk. 2, skal mandatet, hvis et parti ikke har stedfortrædere til at besætte et ledigt mandat i en storkreds, overføres til den storkreds inden for landsdelen, som er nærmest berettiget til mandatet, jf. § 85, stk. 1.

Ordningen med stedfortrædere er altså den, at der i første række indsuppleres med stedfortrædere fra den storkreds, hvor det fraværende/udtrædende medlem er valgt, jf. folketingsvalglovens § 92, stk. 2, modsætningsvis. Bestemmelsen i § 92, stk. 2, gælder først, ”hvis et parti ikke har stedfortrædere til at besætte et ledigt mandat i en storkreds”. Kun hvis der ikke er flere (villige) stedfortrædere i den pågældende storkreds, overføres mandatet til den nærmest berettigede storkreds for partiet i samme landsdel.

Hvis der ikke er flere stedfortrædere for et parti i en storkreds, skal det afgøres, hvem der så er rette stedfortræder. Det gælder både spørgsmålet om, fra hvilken storkreds stedfortræderen skal udpeges (jf. pkt. 10.1), og hvordan der skal forholdes i efterfølgende spørgsmål, herunder i tilfælde af den bedst berettigede stedfortræders uvillighed (jf. pkt. 10.2) og i tilfælde af, at den nærmest berettigede kreds allerede har leveret en stedfortræder (jf. pkt. 10.3).

10.1. Rette stedfortræder ved udtømmning af stedfortræderlisten for storkredsen

10.1.1. Det første spørgsmål er, om den ledige stedfortræder i tilfælde af, at der ikke er nogen ledige stedfortrædere i storkredsen, skal tages fra den storkreds, der er angivet i den til Folketinget oversendte stedfortræderliste, dvs. fra den storkreds, der er næstfølgende i henhold til storkredsfortegnelsen i bilaget til folketingsvalgloven, eller fra den storkreds, der har den højeste kvotient i henhold til listen over urepræsenterede kvotienter til bestemmelse af storkredsrekkefølgen for stedfortræderlisten som angivet i Danmarks Statistiks tabel.

Det er den første fremgangsmåde, Folketinget ses at have benyttet i herværende sag ved besættelsen af det ledige mandat for et medlem af Socialdemokratiet fra Sjællands Storkreds, der midlertidigt udtræder.

Efter folketingsvalglovens § 92, stk. 2, jf. § 85, stk. 1, gælder, at hvis et parti i en storkreds ikke har stedfortrædere til at besætte et ledigt mandat, overføres mandatet til den storkreds inden for landsdelen, som er nærmest berettiget til mandatet efter størrelsen af de kvotienter, der er beregnet efter § 79 og § 84, stk. 2, og som ikke har givet tillægsmandat. Der er altså ikke tale om, at mandatet overføres til den storkreds, der er næstfølgende i henhold til storkredsfortegnelsen i bilaget til folketingsvalgloven.

10.1.2. Man kan herefter spørge, om det er mandatet som helhed, der – enten permanent eller midlertidigt, jf. herom pkt. 10.3 – overføres til den anden mest berettigede storkreds med den virkning, at det er stedfortræderlisten for denne anden storkreds, der afgør, hvilken konkret stedfortræder der skal indkaldes. Eller om forholdet er det,

at det alene er til den højest placerede kandidat på stedfortræderlisten i den nærmest berettigede storkreds, mandatet overføres.

Som nævnt under pkt. 6.1 har der i ældre tid været anvendt den formulering i Danmarks Statistiks beskrivelser af tabellen over urepræsenterede kvotienter, at "[r]ækkefølgen, hvori kandidaterne tilkaldes i tilfælde af mandatledighed, er angivet ved numrene 1), 2), 3) o.s.v. foran kvotienterne." Denne formulering kan isoleret set læses sådan, at tabellen angiver rækkefølgen af de enkelte stedfortrædere i hele landsdelen, idet hver tabel er opdelt på landsdele. Denne forståelse ville dog indebære, at man opererede med én samlet stedfortræderliste for hvert parti for hver landsdel, men uden hensyn til storkredsene.

Den nuværende formulering i Danmarks Statistiks beskrivelse af tabellen over urepræsenterede kvotienter om, at "[f]or hvert parti svarer antallet af urepræsenterede kvotienter i hver storkreds til antallet af ikke-valgte kandidater i den pågældende storkreds", kan umiddelbart give samme indtryk af, at tabellen handler om de enkelte kandidater.

Imidlertid taler § 85 (og ældre udgaver af bestemmelsen) om amts- og storkredse, og betydningen af sådanne kan derfor ikke bortfortolkes, jf. nedenfor.

Gennem de seneste mange år har der i Danmarks Statistiks beskrivelse af tabellen over urepræsenterede kvotienter været anvendt formuleringer, som peger i retning af, at mandatet overføres til storkredsen som sådan. Dvs. kvotienterne bestemmer ikke de enkelte kandidaters indbyrdes rækkefølge på stedfortræderlisten inden for hele landsdelen, men kun storkredsens indbyrdes rangorden inden for landsdelen. Det beskrives således, at "[k]votienterne bestemmer den rækkefølge, i hvilken andre storkredse inden for de tre landsdele skal stille stedfortrædere i de særlige tilfælde, hvor et [...] parti [...] ikke har nogen stedfortræder i den pågældende storkreds, jf. folketingsvalglovens § 92, stk. 2 og 3. Rækkefølgen, hvori storkredsene kommer i betragtning, er angivet ved numrene 1), 2), 3) osv. foran kvotienterne. Storkredsene inden for hver landsdel er opført i den rækkefølge, hvori de partier, der opnåede repræsentation i Folketinget, er berettiget til ledige mandater, såfremt en storkreds ikke har flere ikke-valgte kandidater tilbage for det pågældende parti. Ifølge folketingsvalglovens § 85, stk. 1, bestemmes rækkefølgen efter størrelsen af de urepræsenterede kvotienter, jf. tabel 2 om kvotienter til bestemmelse af storkreds-rækkefølgen for stedfortræderlisten den 5. juni 2019."

Som nævnt i pkt. 4 fremgik det af bemærkningerne til § 85 i 1987-loven, at man ønskede "en formulering, der direkte henviser til, at det er størrelsen af nærmere angivne kvotienter, der er afgørende for rækkefølgen." Og kvotienterne er netop udregnet på baggrund af partiets samlede stemmetal i storkredsen, ikke de personlige stemmer for kandidaterne.

De nævnte formuleringer peger meget tydeligt i retning af, at det for hvert parti er storkredsene, der skal stille stedfortrædere, og at storkreds-rækkefølgen bestemmes af kvotienterne. Kvotienterne bestemmer således ikke de enkelte kandidaters indbyrdes rækkefølge på stedfortræderlisten inden for hele landsdelen, men kun storkredsens indbyrdes rangorden inden for landsdelen.

Denne fortolkning af reglerne stemmer også overens med § 85, stk. 2, der som den eneste af de nævnte bestemmelser handler om de enkelte kandidater, og som fastslår, at de ikke-valgte kandidater skal opføres på stedfortræderlisten *for hver storkreds*.

Dette stemmer desuden overens med opgørelsesmetoden ved et folketingsvalg, hvor det først opgøres, hvor mange (kreds- og tillægs) mandater hvert parti har fået i hver storkreds, inden det afgøres, hvilke kandidat der skal besætte mandaterne, jf. § 81, stk. 1.

§ 92, stk. 2, skal derfor forstås sådan, at det er mandatet som helhed, der – enten permanent eller midlertidigt, jf. herom pkt. 10.3 – overføres til en anden storkreds, hvis stedfortræderlisten for den storkreds, der oplever mandatledighed, er udtømt.

Hvilken kreds der er den nærmest berettigede til det pågældende mandat, afgøres efter tabellen over kvotienter, der ikke har givet tillægsmandater, og som oversendes til Folketinget sammen med opgørelsen af valget. Stedfortræderlisten skal udformes således, at den for hvert parti inden for en landsdel angiver storkredsene i rækkefølge efter de ikke-repræsenterede kvotienter med storkredsen med den højeste kvotient først. Det vil dog altid være nødvendigt at konsultere den nævnte tabel over ikke-repræsenterede kvotienter, jf. nærmere pkt. 8 og 10.3.

Det vil være kredsen med den højeste ikke-repræsenterede kvotient, der skal stille stedfortræderen. Det er herefter stedfortræderlisten for denne anden storkreds, der afgør, hvilken konkret stedfortræder der skal indkaldes. Som anført følger det af § 85, stk. 2, at de ikke-valgte kandidater opføres på stedfortræderlisten for hver storkreds.

Det bemærkes, at Folketingets praksis som omtalt under pkt. 7 i alle tilfælde er i overensstemmelse hermed, jf. også pkt. 10.4.

10.2. Rette stedfortræder, hvis 1. stedfortræder i den nærmest berettigede storkreds ikke er villig til at indtræde

Hvis 1. stedfortræder for den nærmest berettigede storkreds ikke er villig til at indtræde eller allerede er indtrådt som stedfortræder for et medlem fra den pågældende storkreds selv, er spørgsmålet, om rette stedfortræder så er 2. stedfortræder for denne storkreds, eller om det er 1. stedfortræder for storkredsen med den næsthøjeste urepræsenterede kvotient.

Som anført i pkt. 10.1.2 overføres mandatet fra en storkreds i tilfælde af mandatledighed og tom stedfortræderliste i sin helhed til den nærmest berettigede storkreds i landsdelen. Dette indebærer, at det er stedfortræderlisten for denne anden storkreds, der afgør, hvilken konkret stedfortræder der skal indkaldes.

Hvis den første stedfortræder ikke kan eller vil eller af andre grunde ikke er til rådighed, tilbydes mandatet derfor til kredsens stedfortræder nr. 2 osv. i henhold til stedfortræderlisten for den pågældende kreds.

Hvis man modsat anså det sådan, at hvis stedfortræder nr. 1 afviste at indtræde, da overgik mandatet til den storkreds, der havde den næsthøjeste urepræsenterede kvotient, ville det være sådan, at den enkelte stedfortræder fik rådighed over, om mandatet skulle overføres til en anden storkreds, ja sågar i sjældne tilfælde til en anden landsdel, jf. § 92, stk. 3. Dette resultat ville stride mod ordlyden af folketingsvalglovens § 92, stk. 2, jf. § 85, stk. 1, der bestemmer, hvilken kreds mandatet overføres til. Efter ordlyden af § 92, stk. 2, overføres mandatet i tilfælde af, at parti ikke har stedfortrædere til at besætte et ledigt mandat i en storkreds, til den storkreds inden for landsdelen, som er nærmest berettiget til mandatet. Ordene ”den storkreds” i § 92, stk. 2, understreger, at mandatet i tilfælde af stedfortræderledighed i en storkreds overføres til en bestemt storkreds, inden for hvis stedfortræderliste mandatet herefter besættes.

Det ville desuden stride mod hele opgørelsesmetoden ved et folketingsvalg, hvor det først opgøres, hvor mange mandater hvert parti har fået i hver storkreds, inden det afgøres, hvilke kandidater der skal besætte hvilke mandater, jf. folketingsvalglovens § 81, stk. 1.

Når antallet af kvotienter i den omhandlede tabel svarer til antallet af ikke-valgte kandidater, skyldes det alene, at det ikke giver mening at udregne flere kvotienter, end partiet har kandidater, idet en yderligere plads i Folketinget kun kan besættes af en storkreds, i det omfang kredsen har ikke-valgte kandidater. Der skal jo eksistere en kandidat for at kunne overtage et mandat. Der er således ikke tale om, at hver kvotient repræsenterer en bestemt stedfortræder. Se herom pkt. 10.1.2.

Den under pkt. 7.4 nævnte sag fra Folketingets forhandlinger den 14. november 1996 illustrerer denne problematik og viser, at Folketingets praksis og ministeriets retsopfattelse stemmer overens.

10.3. Rette stedfortræder, hvis den nærmest berettigede storkreds allerede har leveret en stedfortræder til en anden kreds

Hvis der på et tidligere tidspunkt eller aktuelt i forbindelse med bevilling af orlov til et medlem fra en storkreds, der ikke selv har flere stedfortrædere, er sket overførsel af mandatet til den nærmest berettigede storkreds i landsdelen, er spørgsmålet, hvilken storkreds der skal levere stedfortræderen, hvis der er behov for endnu en stedfortræder for den kreds, der ikke selv har flere stedfortrædere.

Overførslen til en anden storkreds sker som nævnt i pkt. 10.1.2 i henhold til tabellen over kvotienter, der ikke har givet tillægsmandater. Stedfortræderlisten skal udformes således, at den til dels tager højde for den rækkefølge af storkredse, som den nævnte tabel viser, idet et partis stedfortrædere skal anføres storkredsvis i rækkefølge efter storkredsens urepræsenterede kvotienter. Det vil dog som nævnt altid være nødvendigt at konsultere den nævnte tabel over ikke-repræsenterede kvotienter, idet der skal tages højde for, om flere kvotienter tilfalder samme kreds. Der vil endvidere skulle tages højde for, om der tidligere i valgperioden er sket overførsel af et mandat til den pågældende kreds, således at den pågældende kvotient ikke længere er ”urepræsenteret”.

Det bemærkes, at Folketingets mangeårige praksis vedrørende indkaldelse af stedfortrædere hviler på et princip om, at den bedst berettigede stedfortræder tilbydes den bedste retsstilling i forhold til at indtræde som ordinært medlem ved et medlems mandatophør eller som midlertidigt medlem under et medlems orlov.

Hvis en stedfortræder takker nej til en midlertidig plads, får vedkommende tilbuddet igen, næste gang der skal bruges en stedfortræder, som den pågældende er bedst berettiget til. Hvis en stedfortræder takker nej til at indtræde som ordinært medlem, tilbydes vedkommende dog ikke at indtræde – hverken midlertidigt eller permanent – senere i valgperioden. Vedkommende udgår i praksis fra stedfortræderrækken.

Hvis der skal indkaldes en stedfortræder som ordinært medlem for et medlem, hvis mandat ophører, tilbydes pladsen altid til den bedst berettigede stedfortræder, også selv om denne aktuelt er midlertidigt indtrådt for et andet medlem. I givet fald overtager stedfortræderen den ordinære plads, mens den resterende del af det midlertidige mandat tilbydes til den derefter bedst berettigede stedfortræder. Ophører et midlertidigt medlems mandat, tilbydes den pågældende stedfortræder at indtræde i et eventuelt andet midlertidigt mandat, såfremt stedfortræderen er bedre berettiget til mandattet end den stedfortræder, der på det pågældende tidspunkt er indtrådt.

10.3.1. Kredsen har tidligere haft et mandat overført fra en anden kreds

Efter folketingsvalglovens § 92, stk. 2, jf. § 85, stk. 1, gælder, at hvis et parti ikke har stedfortrædere til at besætte et ledigt mandat i en storkreds, overføres mandatet til den storkreds inden for landsdelen, som er nærmest berettiget til mandatet efter størrelsen af de kvotienter, der er beregnet efter § 79 og § 84, stk. 2, og som ikke har givet tillægsmandat.

Når et medlems orlov ophører, genindtræder medlemmet. Hvis et mandat er blevet overført til en anden storkreds som følge af et medlems *midlertidige* orlov, ”mister” denne anden kreds sit overførte mandat igen, når medlemmet genindtræder. Det er derfor kun i den pågældende midlertidige periode, at mandatet kan anses for overført og storkredsens kvotient ”repræsenteret”.

Hvis der igen på et senere tidspunkt skal ske overførsel af et mandat fra (d)en kreds, der ikke selv har flere stedfortrædere, vil den storkreds, der tidligere har leveret en stedfortræder efter overførsel af mandatet, på ny skulle levere stedfortræderen, idet denne storkreds igen er den nærmest berettigede med den højeste urepræsenterede kvotient.

10.3.2. Kredsen har aktuelt et mandat overført fra en anden kreds

Efter folketingsvalglovens § 92, stk. 2., jf. § 85, stk. 1, gælder, at hvis et parti ikke har stedfortrædere til at besætte et ledigt mandat i en storkreds, overføres mandatet til den storkreds inden for landsdelen, som er nærmest berettiget til mandatet efter størrelsen af de kvotienter, der er beregnet efter § 79 og § 84, stk. 2, og som ikke har givet tillægsmandat. Det er altså efter disse bestemmelser den nærmest berettigede storkreds, der ikke har givet tillægsmandat, hvortil mandatet overføres.

Hvis der allerede er sket overførsel af et mandat til den nærmest berettigede storkreds som følge af mandatledighed, og mandatet endnu ikke er ophørt som følge af midlertidighed, eller der er tale om en permanent overførsel af mandatet, og der herefter på ny er behov for overførsel af et mandat, er det nu storkredsen med den næsthøjeste kvotient, der skal stille med en midlertidig stedfortræder fra sin stedfortræderliste, fordi denne kreds nu er den nærmest berettigede. Dette skyldes, at den højeste kvotient allerede er i brug og dermed ikke aktuelt ”urepræsenteret”.

Det spiller altså ingen rolle, om den tidligere overførsel af mandatet er sket permanent eller midlertidigt. Afgørende er, om mandatet aktuelt er overført på det tidspunkt, hvor et nyt mandat bliver ledigt.

I teorien kan både 1. og 2. kvotient (eller to andre på hinanden følgende kvotienter) dog tilhøre den samme storkreds. I det (nok sjældne) tilfælde vil den samme storkreds komme i betragtning til flere mandatoverførsler i træk.

Hvis det modsat var sådan, at det altid var den storkreds, der havde kvotient nr. 1, som skulle have overført et mandat, ville det skabe en relativ ulighed inden for partiet mellem de storkredse i landsdelen, der ikke havde udtømt deres stedfortræderlister, idet kredsen med den højeste kvotient ville blive overrepræsenteret i forhold til de andre kredse. § 92, stk. 2, henviser desuden til § 85, stk. 1, som taler om de kvotienter, ”som ikke har givet tillægsmandat”. Når en kvotient har givet mandat, herunder midlertidigt, er den i den pågældende periode ikke omfattet af § 85 og dermed ikke berettiget til at få ledige mandater overført.

Den under pkt. 7.1 nævnte sag fra Folketingets forhandlinger den 6. oktober 1966 illustrerer denne problematik og viser, at Folketingets praksis og ministeriets retsopfattelse stemmer overens.

I den her beskrevne nævnte situation vil det i lyset af Folketingets praksis være sådan, at hvis den første midlertidige overførsel af mandat til storkredsen med den højeste urepræsenterede kvotient ophører før den anden midlertidige eller permanente overførsel til storkredsen med den næsthøjeste urepræsenterede kvotient, da vil stedfortræderen for storkredsen med den højeste kvotient på dette tidspunkt få tilbudt at overtage (den resterende del af) det andet mandat. På denne måde sikrer Folketinget, at det altid er den bedst berettigede stedfortræder (dvs. stedfortræderen for den nærmest berettigede kreds), som tilbydes den bedste retsstilling i form af den til enhver tid længstvarende plads i Folketinget.

10.4. Sammenfatning af ministeriets fortolkning i lyset af Folketingets praksis

De ovennævnte fortolkninger – at mandatet som helhed overføres til den storkreds, der aktuelt har den højeste urepræsenterede kvotient, og at det derefter afgøres ud fra denne kreds' stedfortræderliste, hvilken stedfortræder der skal indtræde – svarer fuldstændig til den praksis, som Folketinget i årtier har fulgt. Som nævnt i pkt. 7 har Folketingets Lovsekretariat således over for Indenrigs- og Boligministeriet peget på en række tilsvarende eksempler, hvor Socialdemokratiet ved mandatledighed har skullet overføre et mandat til en anden storkreds. Navnlig to eksempler fra 6. oktober 1966 og et eksempel fra 14. november 1996 illustrerer, at Folketinget har fulgt netop denne praksis. Alle de eksempler, som Folketingets Lovsekretariat har sendt til ministeriet, er kontrolleret ved hjælp af de relevante tabeller over urepræsenterede kvotienter og er fundet korrekte og i overensstemmelse med ovenstående fortolkninger.

11. Rette stedfortræder i den aktuelle sag

I den aktuelle sag er det oplyst, at Folketinget har bevilget orlov til Tanja Larsson (S), der selv er indtrådt som ordinært medlem efter Henrik Sass Larsen, og som er 1. stedfortræder for Sjællands Storkreds. De øvrige tre stedfortrædere for Sjællands Storkreds har enten ikke ønsket at indtræde (nr. 2 og 3) eller er allerede indtrådt (nr. 4) midlertidigt.

Da stedfortræderlisten for Sjællands Storkreds herefter var udtømt, blev der i efteråret 2021 udpeget en stedfortræder fra Fyns Storkreds. Dette skete med afsæt i stedfortræderlisten, der efterstedfortræderne for Sjællands Storkreds angiver stedfortræderne for Fyns Storkreds, og efter at Folketingets Lovsekretariat (Ole Ødegaard Christiansen) havde vendt spørgsmålet telefonisk med ministeriets valgkonsulent.

Det er denne udpegning, Folketingets Lovsekretariat nu har sat spørgsmålstegn ved og bedt om nærmere afklaring af. En bedre placeret stedfortræder på stedfortræderlisten for Fyns Storkreds står nu til at skulle overtage mandatet som følge af ophør af et andet midlertidigt mandat. Spørgsmålet er imidlertid, om stedfortræderen for Tanja Larsson overhovedet skal findes i Fyns Storkreds.

Ifølge tabellen over urepræsenterede kvotienter for Socialdemokratiet i landsdelen Sjælland-Syddanmark har Sydjyllands Storkreds den højeste urepræsenterede kvotient. Se nærmere herom pkt. 9. Det var derfor denne storkreds, hvortil mandatet fra Sjællands Storkreds skulle have været overført, da Tanja Larssons stedfortræder skulle udpeges, og der ikke var (villige) stedfortrædere i Sjællands Storkreds. Se pkt. 10.1.2. Det var en forudsætning herfor, at der ikke på det givne tidspunkt til denne kreds var

overført mandater fra Sjællands eller Fyns Storkreds, hvilket Folketingets Lovsekretariat har oplyst ikke er tilfældet.

Det var således fra stedfortræderlisten for Sydjyllands Storkreds, at Tanja Larssons stedfortræder skulle være udpeget. Folketingets Lovsekretariat har oplyst, at der ikke i valgperioden er sket indkaldelse af stedfortrædere fra Sydjyllands Storkreds ved mandatledighed i Sydjyllands Storkreds. Det var (og er) derfor 1. stedfortræder i Sydjyllands Storkreds, Jens Jonatan Steen, der er den bedst berettigede stedfortræder for Tanja Larsson. Hvis Jens Jonatan Steen ikke er villig til at indtræde, er det stedfortræder nr. 2 fra Sydjyllands Storkreds, Theis Kylling Hommeltoft, der skal udpeges, osv.

Der er ikke i valglovgivningen nogen regulering af konsekvenserne af den skete fejl. Dette spørgsmål må efter Indenrigs- og Boligministeriets opfattelse henhøre under Folketinget selv, idet det er Folketinget, der godkender indkaldelsen af stedfortrædere i henhold til den kompetence, der efter grundloven er tillagt Folketinget til at godkende valget af sine medlemmer.

12. Udformning af korrekt stedfortræderliste og tabel over urepræsenterede kvotienter

12.1 Historisk udformning af stedfortræderlisten og tabellen over urepræsenterede kvotienter

Tabellen over urepræsenterede kvotienter til brug for fastlæggelse af stedfortræderrækkefølgen ved mandatledighed har i hvert fald fra og med valget i 1990 til og med valget i 2007 været udformet i overensstemmelse med den tilhørende tekstmæssige beskrivelse, dvs. sådan at storkredsene har været anført i tabellerne for hvert parti i den rækkefølge, hvori de ville være berettiget til overførte mandater fra andre kredse i landsdelen i tilfælde af mandatledighed og ingen tilgængelige stedfortrædere. Det var Indenrigsministeriet, der i den nævnte periode foretog og udgav beregningerne.

Fra og med valget i 2011 (og også i en periode forud for valget i 1990) har Danmarks Statistik på ministeriets vegne forestået opgaven med at opgøre folketingsvalgene og udarbejde de tilhørende beregninger, bl.a. tabellen over urepræsenterede kvotienter. I hvert fald for valgene i 2011, 2015 og 2019 har tabellerne over urepræsenterede kvotienter været udformet således, at kredsene var angivet i den rækkefølge, der følger af valgkredsfortegnelsen i bilaget til folketingsvalgloven, og ikke i den rækkefølge, der var beskrevet i den tilhørende tekstmæssige forklaring, dvs. i rækkefølge efter storkredsenes kvotienter inden for hvert parti. De beregnede kvotienter har dog fremgået, således at den korrekte storkreds-rækkefølge i tilfælde af mandatoverførsel mellem storkredsene har kunnet fastslås.

Stedfortræderlisterne udarbejdes på baggrund af tabellerne over urepræsenterede kvotienter. Det ses derfor tilsvarende, at stedfortræderlisterne er udarbejdet af Danmarks Statistik i valgkredsfortegnelsens storkreds-rækkefølge for valgene i 2011, 2015 og 2019, hvilket som nævnt under pkt. 8 ikke er i overensstemmelse med folketingsvalglovens § 85, stk. 1, mens stedfortræderlisterne for valgene i 2007 og 2005 (længere tilbage er ikke undersøgt) af Indenrigsministeriet er udarbejdet i rækkefølge efter storkredsene urepræsenterede kvotienter inden for hvert parti, således som det kræves efter § 85, stk. 1.

Det tyder således på, at der er sket et skifte i udformningen af såvel tabellerne som stedfortræderlisterne i forbindelse med, at Danmarks Statistik i 2008 overtog opgaven

med valgopgørelsen og udarbejdelsen af valgstatistik. Det bemærkes, at det lovmæssige ansvar over for Folketinget for valgopgørelsen fortsat efter valglovgivningen påhviler indenrigsministeren. Det samme gælder selvsagt spørgsmål om fortolkning af valglovgivningen.

12.2. Fremadrettet udformning af stedfortræderlisten og tabellen over urepræsenterede kvotienter

Indenrigs- og Boligministeriet vil på baggrund af konklusionerne i dette notat for det første anmode Danmarks Statistik om at fremstille nye stedfortræderlister for folketingsvalget i 2019, som tager højde for storkredsens indbyrdes rangorden inden for hvert parti, således at folketingsvalglovens § 85, stk. 1, opfyldes.

Dette indebærer, at stedfortræderlisten inden for hver landsdel ikke som i dag skal opføres opdelt på storkredse og dernæst på parti, men i stedet først skal opføres for hvert parti og dernæst for hvert parti opføres med landsdelens storkredse i den rækkefølge, der følger af størrelsen af de urepræsenterede kvotienter i overensstemmelse med kvotientrækkefølgen angivet i Danmarks Statistiks tabeller.

Som nævnt flere steder i dette notat kan stedfortræderlisten imidlertid ikke stå alene ved undersøgelsen af, hvem der er rette stedfortræder i tilfælde af behov for overførsel af et mandat til en anden storkreds, jf. § 92, stk. 2 (og 3). Stedfortræderlisten vil derfor blive suppleret af følgende tekst:

”Hvis et parti i tilfælde af mandatledighed ikke har flere stedfortrædere inden for den pågældende storkreds eller landsdel, skal mandatet overføres til den nærmest berettigede storkreds efter reglerne i folketingsvalglovens § 92, stk. 2 og 3. Det afgøres ud fra tabellen over urepræsenterede kvotienter, som er fremsendt til Folketinget samtidig med stedfortræderlisten, hvilken storkreds der er nærmest berettiget, idet der dog også skal tages højde for, om der allerede er overført mandater til den pågældende kreds.”

Den reviderede stedfortræderliste vil blive fremsendt til Folketinget efterfølgende.

Indenrigs- og Boligministeriet vil for det andet bede Danmarks Statistik om fremover at udarbejde stedfortræderlisterne i overensstemmelse med ovenstående – såvel i forhold til storkreds rækkefølgen som den nævnte tekst.

Da tabellen over urepræsenterede kvotienter ved valget i 2019 indeholder de nødvendige oplysninger om de beregnede kvotienter for hver enkelt storkreds, er der ikke behov for at udarbejde og udgive nye tabeller for dette valg.

Imidlertid vil Indenrigs- og Boligministeriet for det tredje bede Danmarks Statistik om at sikre, at tabellen over urepræsenterede kvotienter fremover udarbejdes i overensstemmelse med den tilhørende tekstmæssige forklaring, således at storkredsene for hvert parti i tabellen angives i rækkefølge efter de urepræsenterede kvotienter.